

Utrikesutskottets betänkande

1977/78:3

med anledning av motion om översyn av bestämmelserna rörande krigsmaterielexport

Motionen

I motionen 1976/77:336 av Sven-Erik Nordin och Bertil Fiskejö (båda c) hemställs

att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om översyn av innehåll och utformning av bestämmelser för vapenexport.

Motionärerna anser att nuvarande bestämmelser bör moderniseras och preciseras. Tillämpningen av de principer som gäller för krigsmaterielexporten har enligt motionärerna visat att meningarna kan bli delade om tolkningen och att de allmänna riktlinjerna inte ger svar på alla principfrågor i detta sammanhang. De framhåller som exempel att begreppet inre väpnade oroligheter inte närmare definierats och att gränsdragningen mellan defensiva och offensiva vapen behöver uppmärksammas.

Utskottet

Gällande allmänna riktlinjer för tillståndsgivning beträffande export från Sverige av krigsmateriel fastställdes för knappt sex år sedan på grundval av propositionen 1971:146 samt utrikesutskottets betänkande med anledning därav jämte motioner i ärendet (UU 1971:21). Till grund för propositionen i fråga låg främst förslag från den särskilda krigsmaterielexportutredning (SOU 1970:63) som hade tillsatts på riksdagens begäran i enlighet med en hemställan från utrikesutskottet i dess utlåtande nr 3 år 1969. Samtliga ledamöter i utredningen hade anknytning till riksdagen. Utredningen var enhällig.

Huvudregeln i 1949 års kungörelse angående förbud mot utförsel från riket av krigsmateriel (SFS 1949:614, efter ändringar omtryckt i SFS 1972:202, därefter ändrad enligt SFS 1974:127), som är motiverad av utrikes- och neutralitetspolitiska hänsyn och går ut på att krigsmateriel inte får utföras från Sverige utan särskilt tillstånd, ifrågasattes inte av den översyn som sålunda skedde åren 1969–1971. Däremot företogs i enlighet med riksdagens önskemål en modernisering och precisering av principerna för tillståndsgivningen. De preciserade riktlinjerna utgick från att en större restriktivitet skulle tillämpas vid prövningen av länder till vilka export av svensk krigsmateriel skall kunna medges. Det fastslogs bl. a. att tillstånd inte bör beviljas för export till stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, stat som är invecklad i

internationell konflikt, som kan befaras leda till väpnad konflikt, eller stat som har inre väpnade oroligheter.

Samtidigt medgav riktlinjerna en viss flexibilitet beträffande export av vissa typer av varor, framför allt defensiv materiel. Gränsdragningen mellan defensiv materiel och krigsmateriel i övrigt kan understundom vara svår att göra, men det förutsattes i riksdagens beslut år 1971 att nödvändig försiktighet iakttas vid riktlinjernas tillämpning på denna punkt.

I alla krigsmaterielexportärenden av större eller principiell räckvidd sker ett nära samråd mellan den till handelsdepartementet förlagda krigsmaterielinspektionen och andra berörda myndigheter, främst med utrikes- och försvarsdepartementen. Viktigare ställningstaganden kan även dryftas i utrikesnämnden.

Det är utskottets uppfattning att tillämpningen av 1971 års riktlinjer, som var grundade på en ingående översyn företagen i nära samverkan med riksdagen, i stort sett har fungerat på ett tillfredsställande sätt och att därför något behov av en ny översyn f. n. inte föreligger. Motionen 336 avstyrks således.

Utskottet följer dock uppmärksamt dessa frågor och är berett att ta nödvändiga initiativ om så visar sig erforderligt.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1976/77:336.

Stockholm den 22 november 1977

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Anna Lisa Lewén-Eliasson (s), förste vice talmannen Torsten Bengtson (c), Erik Adamsson (s), Sture Palm (s), Olle Göransson (s), Gunnel Jonäng (c), Sture Korpås (c), Gertrud Sigurdson (s), David Wirmark (fp), Rolf Örjes (c), Jan Bergqvist (s), Axel Andersson (s), Daniel Tarschys (fp) och Birgitta Rydle (m).